

Dat war wierklech fein!

De Grand-Duc Jean war op all Manéier deer ‚Ganzer‘ een; hien huet heiheim net, an och soss néierens ‚an d’Filleke geklappt‘; **seng Perséinlechkeet a säi Stil waren einfach natierlech, déi hunn him all Respekt verschafft**; säi Fils Henri steet genee an deer selwechter Rei; eng Chance!

Iwwer d’Begriefnesfeier fir dee ‚gudde Jang‘ kann een nëmme soen: Déi war **grandios an hirer Einfachheet; näischt zevill an ower genuch**; wéi am Lidd: kleng mä reng! Et kënn een net dolaanscht, alleguer deenen ze felicitéieren, déi dësen Zeremoniell esou fein an ouni Iwwerdrifwenes geplangt, coordinéiert an iwwer d’Ronn bruecht hunn; dat sollen sech emol alleguer déi iwwerleeën, déi ëmmer alles esou ‚selbstverständlech‘ fannen. Et war fir eis kleng Heemecht – no banne wéi no baussen – e Ganzt, dat net méi sympathesch hätt kënnen sinn: Just genuch, näischt zevill!

Et dierf een sech emol virstellen, **wat dat heescht, datt 120 Länner bei dësem Begriefnes op héchstem an héigem Niveau vertrauede waren**. Da kann een sech esou ‚niewelaanscht‘ iwwerleeën, wéi gutt/wichtig et war, datt den Här Erzbëschof net gezéckt huet, an sengen excellente Wieder, nieft dem Franséschen, Engleschen an Däitschen och eis Sprooch zu Wuert kommen ze loosse. Just well knapps ee vun den Éiergäscht dat Lëtzebuergesch ‚matkritt‘ huet, guff et **garantéiert an hire Gesprécher wéi och a Pressorgane kommentéiert**. Si krute mat, datt d’Lëtzebuergesch net einfach als Dialekt, mä als ‚Idiom vum souveräne Staat Lëtzebuerg‘ ze kucken ass. Méi wéi ee guff erstaunt niewelaanscht gewuer, datt déi Sprooch esouguer eis gesetzlech Nationalsprooch ass!

Hei kënn een och net dolaanscht, op eppes ze weisen, dat **als eemoleg ze kucken ass: deen häerzlech waarme Bréif, deen eise Grand-Duc Henri sengem gudde Papp an der Press publizéiert huet!** Et ass fir d’alleréisch – bestëmmt net fir d’lescht – datt de Chef vun eiser konstitutioneller Monarchie äis esou e mënschlech-gellvolle Message souzesoen als ‚Lieserbréif‘ geschenkt huet. Dat ënnersträicht de Wert, deen ‚den Haff‘ dem Lëtzebuergesche gëtt. Merci, Monseigneur, Dir weist domat ville Leit de ganz natierleche Wee fir bei eis Sprooch. Wien eng Grëtz vu Psychologie a Pädagogik drop huet, versteet, wéi wichtig Är Wiel fir déi Sprooch ass, déi en Hauptstéck vun eisem ‚Gesicht‘ bleift.

vum Lex Roth

E klenge Concours?

Hei kritt dir en etlech Beispiller, wéi esou e „Spill“ ausgesi kënn, mat deem jiddereen eiser Sprooch ganz perséinlech hëllef kann. **Mir wëssen, datt et am Lëtzebuergesche Wieder an Ausdrucksweise gëtt, déi einfach EENZEGARTEG fir eis Sprooch sinn**; dat heescht anescht ausgedréckt: Keng eericht/poullricht Iwwersetzung an eng aner Sprooch méiglech; anescht gesot: si verschwanne komplett, wann een deeselwechte Gedanken an enger aner Sprooch wëllt ausdrécken. Am Engleschen heescht et do „Lost in translation“; dat „translation“ kënn iwwerens vum laténgesche Verb „trans+ferre“ = eriwuer setzen/bréngen, deem säi „participe passé“ nun emol „trans-latus“ heescht, aus dem Fransésche kenne mir jo och „transférer“. Uff!

Dat muss een ower net alles esou wëssen, fir bei dësem klenge Sproochspill matzemaachen; et soll ee just no „eiser“ Wieder/Ausdréck sichen, an domat verstänneg **Sätz maachen, déi z. B. zu Frankfurt/Leipzig/Amsterdam oder soss enzwousch kee méi „matkritt“**, deemno an deer germanescher Sproochfamill: scho guer net an deer sougenannter „Romania“; eng Zort Sproochsport. Wuel verstan: SÄTZ, net eenzel Wieder! Beispiller:

Dee Krappert huet eng gestiicht. – Bass du erëm queesch? – Allez Bob, géff ëm ë! – de Jang hippt schlamm. – D’Claudine ass eng flott Moss. – De Mil hat sech mam Jos. – Maach mir en Zapp-Ee. – Rësel eng Pouz Salz op d’Poretten. – Fläiss dech méi lues! – Knätsch net beim Maufelen! – Schlupp net esou laddereg do. – Hal dech net an engem Stéck drun. – Ech verhalen nammel näischt. – D’Spackelter sinn zeideg. – Maach Bratzelen op d’Gromperen. – Lee dem Jong eppes bäi. – D’Claudine huet Speechelen/Méckeschëss am Gesiicht. – Dréck Pautschen an Ää(t)ssen net op. – Ech hunn de Knéi am A ... – Hal op mat Räpsen a Faschten. – Rapp d’Stréckelen net futti. – Gaaps net esou, dat stécht un. – Dat geet nawell géi bis dorobber. – Besser eng Knippchen am Mond wéi eng Knupp op der Bëls ...

Keng Angscht, et sinn deer „Saachen“ nach kéipweis ze fannen, wou mir äis einfach net bewosst sinn, datt se wierklech total oder héichprozentesch typescht Lëtzebuergesch sinn, oder ganzeg wäit vu fränkesche Kosengen a „wäitleefeger“ Famill ewech. Dir fannt der bestëmmt net all Dag, mä wann dir den „Zock“ bis huet, da falen lech der mat den Dosende bäi!

Wéi soll dat dann elo mat deer Concourserei lafen? Éischtens huet dir emol **Zäit bis den 31. Oktober**; da maache mir e Stréck ënnert dee „Mäth“; dir gitt äis en etlech Woche fir alles duerchzeschaffe wat erakomm ass. Dir schéckt äis (actioun@letzebuergesch.lu) äert Gesammeltes mam **Stéchwuert „Concours“ + ärer normaler an ärer Mail-Adress eran**. Et gëtt gezielt, wien déi meescht richtig huet. Als Präiss proposéiere mir Stéiss Bicher iwwer wéi an eiser Sprooch, deelweis esou guer total vergraff; de Wäert vun de Bicherkéip läit tëscht 50 an 100 Euro. Mir feieren d’Resultat an eisem Veräinssall mat de Gewënner zesummen. Déi flottst a bescht Sätz gi mam Numm vum „Concourrent“ publizéiert.

Mir sinn äis kloer **bewosst, datt dës „Method“ net apaart wëssenschaftlech ass**, mä si ass praktesch a mécht och nach Spaass. Vru méi ewéi 40 Joer war esou eng Saach um „Hei Elei“ gestart ginn, fir erauszefannen, ob a wéivill nei lëtzebuergesch Wieder eis Sprooch no 1920 gemaach hätt...et war deemools **vu „Wëssenschaftsleit“ behaupt ginn, nom Gromperekiewerlek an dem Fixfeier hätt eis Sprooch ni méi en neit Wuert gemaach ...** da mengt alt: mir haten Honnerte vu Kaarte mat „jonken“ Ausdréck erakritt, an hunn Dosenden an Dosenden „frësch“ Ausdréck fonnt (Späizmännercher, Knuppautoen, Knätschgummi, Klak, Klaves...). Et huet esouguer e jonke Lëtzebuergesche seng **„Maîtrise“ um Fong vun eisem Concours-Resultat am Frankräich gemaach**. Mol kucken, ob sech herno mat eiser „Saach“ eppes an der „Luxemburgensia“ mécht...natierlech „wëssenschaftlech“.

Kamoud!

No 250 ‚Klacken‘ a 500 ‚Sonnesartikelen‘ op RTL.LU >Kultur>Sprooch hunn eise fläissege Sekretär Patrick Kaell an den Tom Weidig elo **déi komplett Nummern op eisen Internet-Site ‚Actioun Eis Sprooch‘ gesat**, fir datt jiddereen sech alt emol doran ‚erëmdreiwé‘ kann. Déi Dausende vu méi groussen a klengen Artikelen a Knadereien – och Widerhuelungen – maachen dann dat elo méiglech, no deem ëmmer erëm e sëlliche Frënn vun eiser Heemechtssprooch **a Form vun engem Buch gefrot** hunn...dat wieren ower méi wéi eng hallef Dose Bicher ginn; an e Käschtepunkt, dee mir net giffe packen. **Um Internet ka jo da jiddereen sech eraussichen, späicheren a kopéiere, wat hie wëllt**; Copyright froe mir keen...an hoffen, datt dacks a vill Gebrauch dovun gemaach gëtt. Merci.

‚Onse‘ René

De René Faber war net aus der Actioun-Lëtzebuergesch eraszedenken. Hien ass vum éischten Dag un dobäi gewiescht. Dobäi? Neen, matzen dran! Hie guff 1971 an de Comité gewielt an huet och gläich déi Missioun kritt, déi bei deen ‚ommelzege‘ Spuerkees-Inspekter gepasst huet: d’Caisse! Do war dee stackstaadter Jong an sengem Element, a mir konnten äis ‚blannemännerches‘ op hie verlossen. Wéi ‚de Roth‘ an ‚de Rinnen‘ de President vun der AL no laange Joeren opginn hunn, war et natierlech un ‚onsem‘ René... an och do huet hien ouni e sëlliche Gedäisch säi Mäth gemaach. Den Alter huet dee wibbelege Jong vun 1971 natierlech och mat 85 Joer ‚kritt‘; hien huet seng Fonctioun lassgelooss, a mir hunn de gudden an dichtegen ‚Trésorier‘ Claude Bache President gemaach. Dat huet de René natierlech gefreet; hie konnt säi Kapp an der ‚Fondatioun‘ a Rou leeën...elo da fir ëmmer! Mir behalen déi allerbescht Erinnerung un de René Faber a soen senger sympathescher Famill eist éierlecht Matgefill.

Zréckmuppes?

Geldir, do wëssen déi allermannst, wat et ass; mä, wéi et schéngt, guff dat an de staadter ‚Ënnerstied‘, de ‚Faubourgen‘, fir **déi sougenannt ‚hondsgewéinlech‘ Liewerwurscht**, de ‚Groen Drot‘, gesot...deem iwregens – an eemoleg bei äis! – a bestëmmte Metzlerien e geschméichege Genoss ka sinn. Firwat dann elo deen Ausdréck? Mä et ass deer ganz rarer een, wou dat ZRÉCK an eiser Sprooch an der Rei ass...well de Muppes sollt verjot ginn.

Leider huet dat klengt Virwuert ‚zréck‘ sech ower wéi en Holzwuerm an eise Sproochgebrauch eragefriess, an si alt erëm e bësse méi arem gemaach; schued! Mir ginn ewell zréck; droen eppes zréck; kommen/fueren zréck; ruffen zréck; schreiwen zréck asw. Gewëss, do gëtt natierlech alles verstan (wéi och villes an der ‚Stëmmerchessprooch‘), wat gemengt ass...ower **et këppt dem Lëtzebuergeschen e Stéck vu senger ‚Nues‘ of**. Wat huet dat mat ‚modern‘ ze din? Et ass einfach schued fir dee Wutz Sproochcharakter a mécht eist Lëtzebuergesch alt erëm e Stéck méi aarm. Hei ass deer Beispiller ower eent, wou mir z.B. méi exakt si wéi am Däitschen oder Engleschen, wou ‚zurück-‘ souzesoen en ‚Allerweltsprefix‘ ass a ‚back‘ e sougenannte ‚fourre-tout‘. Mir hunn dach ower déi méi genee Ausdréck ‚erëm/hannescht/hannerzeg‘, woubäi dann dat ‚erëm‘ och nach gelungenerweis un de kéipweise **fransésische Prefix ‚re-/r-‘, erënnert (retourner, ramener, rappeler, reculer, rattraper, rouvrir, rendre, revenir...)**. Kënnst dir emol vläicht doriwwer nachdenken? Et deet dach ower net wéi. ☺

Wéi ass et mat Ärem Fändel fir Nationalfeierdag?